Ч. 280 (13.228). Львів, субота 17. грудня 1932. Pooktowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол. Чвертьрічно 12·00 „ Піврічно 24·00 „ Річно 48·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

„Українська пресова пятилітка“.

Що може вдіяти американська еміграція для рідної краєвої преси?

Ню Йорк, 26. листопада 1932.

Америка це типовий край преси. Це відома річ у всьому світі. Тому, коли хто хоче писати про американську пресу, на це не вистарчить одної статті. Але сьогодні не річ в американській пресі, а в допомозі української еміграції для рідної преси в старому краю, як про це пишеться м. ін. в „Ділі“.

Коли вийдемо з засади, що американська еміграція це жива частина українського народу, тоді не важко буде найти шлях допомоги. Треба лише праці. Знаючи чутливість еміграції на клич зі старого краю, можна бути переконаним, що й ця справа вдасться. Але нехай вільно буде українцеві зза океану висловити й свій погляд на ролю української преси в краю для української загальної справи. А щойно після цього можна буде приступити до практичних плянів допомоги.

Кожному свідомому землякові ясно, що українська газета має розсівати між найширший загал спільні національні ідеї і подавати новинки з осягів у всіх ділянках національної праці. Бо що з того, як напр. „Діло“ писатиме навіть і найгорячіші поклики, наймудріші статті, буде подавати найбільш доцільні способи рятунку українського народу перед сусідами, коли це все читає лише половина тієї скількости громадян, що напр. читає український щоденник в Америці. Бо американська „Свобода“ має мабуть вдвоє більше передплатників, ніж „Діло“. А ми лише еміграція! Жаль бере таке писати, коли автор цих рядків ясно здає собі справу з велитенської місії, яку виконує преса, а головно наше „Діло“. З майже релігійним пієтизмом вижидаємо ми рідної газети тут, за океаном, як хто її привикне читати. Нераз здається, що на крилах злетів би в рідний край, щоби там спробувати облекшити долю свому народові. І саме в таких хвилинах туги й розпуки насуваються жалісні думки: Якже це можливо, щоби на кілька міліонів українського населення на західніх землях лише тисячі читали свій національний щоденник! Як можливо національним провідникам підносити голос перед міжнародніми чинниками в обороні народу, коли не цілий нарід знає імена своїх заступників! Якже можна мріяти про організування підстав державництва, коли широкий загал глухий і сліпий на поклики підтримування рідної преси! І як можна переказати цьому народові, що десь далеко, за „сімома морями і за сімома горами“ є велика й доволі сильна громада людей, яка хоче йти спільно з ним в його змаганнях, хоче його піддержати на дусі і влити в нього віру, що його будуччина краща... і т. д. і т. п.

З таких міркувань родиться бажання спонукати насамперед свідомі українські одиниці в рідному краю до хрестоносного походу саме проти отої байдужности широких мас до своєї рідної преси. Коли є яка національна конечність, яку під загрозою істнування мусимо сповнити ми всі, свідомі українці, то це та, щоби подбати про поширення української національної преси в найбільш глухих закутках рідної землі; щоби не було ні одного українського присілка, де не було би хоч кілька примірників незалежної ґазети; щоби хоч кожний десятий українець знав, що по-правді йде національна боротьба і як він має цій боротьбі й праці чинно допомогти.

Складаємо пляни, як висувати українську справу на міжнароднім форум. Робимо заходи, щоби бодай трохи влекшити долю народові. Успіхи такої праці залежать від нашої сили. І саме тому ми не можемо передбачити, за скільки напр. літ буде змінений шкільний закон в одній чи другій чужонаціональній державі; коли то перестане влада розвязувати читальні, пласти й інші товариства. Але можемо зовсім свобідно виготовити собі свою „пятилітку“ й кинути нашу енергію на здобування читачів українській національній газеті.

І не робім цього з патріотизму. Читання газети це ніякий „патріотизм“. Газета сьогодні це така сама потреба, як хліб насущний. Як можна сьогодні представити собі світ без газети, без телеграфічних вісток, без звязку одного краю з другим, одної національної території з другою? Тому стидно навіть в сьогоднішніх часах говорити про читання газети з „патріотизму“. Навпаки: час зовсім отверто сказати собі: українська газета це корм, без котрого не можемо жити; українська газета, це мій союзник в боротьбі за національне істнування.

І ще дальше: **Кожний свідомий українець обовязково приєднує читачів для української національної газети на те, бо кожний новий читач стає його рідним союзником в боротьбі за істнування і дає йому допомогу у великім його зусиллю.**

Чим більше буде читачів українських національних газет, тим сильніша буде велика українська рідня, що розуміє себе.

Без переведення „пресової пятилітки“ ми, як нація, можемо поважно надіятися на успіхи наших великих національних плянів.

Як технічно перевести „пятилітку“, про це нехай подумають земляки в рідному краю.

А нам, еміґрантам в Америці, припаде інша робота. Нам треба тут поширити один центральний чи головний національний щоденник, який проповідує спільні ідеали. В той спосіб ми будемо жити тим самим українським життям, яким живе рідний край. Для поширення національного щоденника мусимо розпочати кампанію і вести її постійно. Це рівночасно буде й фінансова піддержка для видавництва.

А на впродовж пяти літ ми з Америки повинні допомогти поставити у Львові окремий **дім для національної української преси**; вивінувати його в найкращі друкарські машини; допомогти редакції головного українського національного щоденника в настановленні постійних кореспондентів у позаевропейських краях, отже у Злучених Державах, Канаді, Бразилії, Арґентині та в Австралії; взяти участь у пресовій анкеті для остаточного встановлення форми національного щоденника, може зі спеціяльним тижневим додатком на взір американського недільного „маґазину“ і зробити його своєю рідною газетою, якою ми могли би повеличатися перед світом як газетою, гідною імени великого народу.

Ініціятива організації такої преси чи щоденника мусить вийти зі старого краю, так само і пляни дому преси і організація кооперативи для спільної великої друкарні, в якій можна би друкувати покищо національні газети у Львові, як столиці західніх земель.

Та при таких плянах варт памятати на засаду: „Festina lente“ — „спішись, але поволі!“

Д-р Семен Демидчук.

Новий уряд у Фінляндії.

ГЕЛЬСІНКІ, (ПАТ). Утворився тут новий фінляндський уряд, на чолі якого станув проф. Ківімекі. Теку міністра закордонних справ обняв б. фінляндський посол у Москві Гакцет.

—o—

За заборону вивозу валют.

ВАШИНҐТОН, (ПАТ). Републиканець Кнутсон зложив у палаті репрезентантів проєкт закону, що передбачує заборону вивозу до Злучених Держав валют тих держав, які не додержують своїх зобовязань у справі воєнних довгів. Проєкт закону передбачує також заборону переказувати ті валюти почтою Зл. Держав.

—o—

Проти амнестійного закону.

БЕРЛІН, (ПАТ). Баварський уряд ухвалив виступити на держ. раді Німеччини проти амнестійного закону, принятого в райхстаґу.

—o—

ПЕРЕД ЗНЕСЕННЯМ НАГЛИХ СУДІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН (ПАТ). Визначений на пятницю перед наглим судом процес проти нац. соціялістів Голомбка і Дуцке за вбивство польського робітника Пецуха несподівано відложили. Причиною цього є те, що надіються знесення на основі декрету президента Гінденбурга наглих судів. Оба вбивники станулиб тоді перед судом присяглих у січні 1933 р.

Городок і Трускавець.

Учасники нападу на почту в Городку — вбивники Голувка?! — Получення трьох справ в одному процесі перед доразовим судом.

ПАТ оголошує такий офіціяльний комунікат:

„В дні 13. ц. м. закінчено слідство проти учасників нападу на почту в Городку Яг., членів бойки Української Військової Організації **Біласа, Данилишина, Жураківського і Косака.** Акт обвинувачення уже передали їм. Судова розправа в доразовому порядку почнеться 17. ц. м. В ході слідства виявилося, що два учасники нападу, а саме **Василь Білас і Дмитро Данилишин, є вбивниками пок. Тадея Голувка,** що згинув 29. серпня 1931 р. у Трускавці. Спільником убивників був також портієр пансіонату СС. Служебниць **Олекса Буній,** свого часу арештований і випущений на волю з браку доказів. Бунія арештували тепер знову і він сидить у слідчій вязниці.“

Польська преса доповнює повищу звістку: буцімто виявилося, що ті самі одиниці перевели були мин. року також напад на почту у Трускавці.

Білас і Данилишин — читаємо — признались перед судовою владою до вбивства Голувка, як два члени „пятки“, що виконувала замах. Вони видали теж Бунія. Частину слідства переводив суддя для справ особливої ваги з Варшави.

Проводитиме розправі суддя **Ягодзінський,** вотантами будуть пп. Дворжак і Міхеля. Обвинувачує **прок. Мостовскі.** Боронять: адв. д-р Ганькевич, д-р Паньківський, д-р Старосольський та д-р Шухевич.

—o—

Зі сойму.

Дальше обмеження самоуправи.

Дня 13. грудня п. р. відбулося перше засідання Адміністраційної Комісії в нинішній сесії, присвячене дальшій дискусії над урядовим законопроектом про частинну зміну самоуправних законів. Дискусію попередив поділ рефератів зголошених внесків. Усі українські внески, між ними внесок у справі ліквідації „Просвіт“ на Волині, про події на Поліссю, про події в Ліську, внесок про скасування декрету про товариства і ін. приділено представникам Клюбу ББ. Тому українські посли заявили, що не приймають реферату в інших справах, які їм хотів доручити голова комісії.

Дня 14. ц. м. розпочалась дискусія над поодинокими статтями самоуправного законопроєкту. На чергу дня прийшла 8. стаття законопроєкту, яка каже, що замісць сільської одиничної громади буде громада збірна. В дискусії над цією статтею промовляв посол Кузик, який пригадав становище Українського Клюбу в справі обговорюваного закону. Воно було і є негативне тому, що той закон зовсім ліквідує самоуправу на українських землях, що противиться конституції Волині, як також трактатові про охорону національних меншин. Самоуправа підлягає на основі цього закону державній адміністрації, від якої залежить істнування самої самоуправи, вибір у збірній громаді війтів, секретарів і інших громадських функціонарів. Промовець заявився проти введення збірної громади, яка є чужа українському селу, та заявився за залишенням нинішньої громади. Вказав, що введення збірної громади є наслідуванням російської волости, а нинішної на волинських землях „гміни“. Замісць вводити самоуправи по взірку російському, добре було би наслідувати західньо-европейські взірці самоуправних законів. Новий законопроект має ціль політичну. При помочі нового громадського закону уряд гадає вести свою політику при помочі назначених політичною адміністрацією війтів і писарів збірної громади, яких грубо оплачувати будуть збірні громади. Цей закон є інструментом творення посад для людей залежних від санаційного табору і це є тепер його головною цілю. Вправді закон передбачує, що не на всіх просторах будуть введені збірні громади, однак скількість громад, які треба злучити в збірну громаду, залежить теж від адміністраційної влади. Вже нині, коли нема ще того закону, не вважаючи на протести громадських урядів, влада вводить районових писарів польської народности, касуючи дотеперішніх писарів української народности в поодиноких громадах.

Введення того закону, це дуже коштовний експеримент, якого в нинішній час громадянської кризи треба би оминати. Адміністраційні кошти збірної громади є багато вищі, ніж громади одиничної. Проф. Буяк виказує, що адміністраційні видатки нинішньої збірної громади зїдають 54.3 проц. всіх видатків громади. Промовець порівнює цифрово видатки на адміністрацію збірних та поодиноких громад у ріжних частинах Польщі і доходить до висновку, що такий експеримент для населення дуже шкідливий.

Очевидно, що бебеки у голосуванні відкинули внески Українського Клюбу в справі збірної громади, як також давніший внесок того Клюбу в справі знання польської мови війтів і членів громадської зверхности.

Українські хліборобські внески.

На засіданні Земельної Комісії дня 14. грудня відбувся поділ рефератів. Внески Українського Клюбу приділено послам того Клюбу, а саме: О. Луцькому (про кредити на штучні навози для гірських повітів львівського і станиславівського воєвідства; про видання нового розпорядку про господарські й кооперативні згони худоби і свиней і про відновлення рільничих власників сільських господарств) і Г. Тершаківцеві (про зачинення границь для ввозу до краю рижу, збіжа, товщів та продуктів для виробу олію і маргарини).

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

Приязнь між Японією та Совітами.

Загострення манджурського конфлікту в Женеві.

Закінчення генеральної дебати на Загальних Зборах Союзу Народів принесло поважне загострення конфлікту на Далекім Сході, про що виразно свідчать різкі й рішучі заяви представника Китаю, посла в. Льовдзі, Куо-Тай-Тші, та японського представника Матсуока. Перший з них заявив між іншим, що протияпонський бойкот та відважність китайських повстанців у Манджурії тримали досі манджурське питання відкритим, так, що Союз Народів має змогу розвязати його. Бойкот та збройний опір не припиняться. Повстанці готові боротися до кінця й так званий уряд Манджухо ніколи не переможе їх. Китайці можуть на довший час витримувати боротьбу значно краще ніж японці. Китайський уряд переводить у незвичайно важких умовинах відбудову держави і коли японська валюта впродовж одного року втратила сорок відсотків своєї вартости, то китайська валюта в цім часі значно піднеслась. Китайці рішили також як і інші нації збудувати китайську національну державу, яка зєднана, вільна та сильна повинна зайняти належне місце між іншими державами світа.

Вкінці він заявив, що китайці не мають наміру провадити безпосередні переговори з Японією, але готові розпочати колективні переговори за посередництвом Союзу Народів. Пропозиція Саймова провадити переговори у рямках „комісії 19-ох“ з участю представників Зл Держав та Совітів цілком відповідає бажанню Китаю. Передумовою цих переговорів має бути заява надзвичайних зборів Союзу Народів, що істнування держави Манджухо перечить міжнароднім умовам та що ніякий член Союзу Народів не признає її.

У відповіді на цю промову представника Китаю, японець Матсуока виставив найважчі японські гармати, між ними погрозу виступити зі Союзу Народів. Японія — мовляв — приступила до Союзу Народів сподіваючись, що й Зл. Держави приступлять до нього. Японія мусіла би з тим більшим правом полишити Союз Народів, що й другий великий сусід Японії, Совіти, не належить до Союзу Народів. Коли Японія не виступила з нього, то лише в інтересах світового миру, хоч багато японців жадає, щоб їх держава зі Союзу Народів виступила. В манджурській справі, яка є питанням життя для Японії, уряд має цілий нарід за собою. В Японії є багато таких, що готові приняти на себе економічні санкції, якими нам погрожують в Женеві. Щодо Радянщини, Матсуока заявив, що в Росії зрозуміли манджурське питання. Цього було досить, щоби викликати в Японії могутній зворот у користь Росії. Тому тепер можна сподіватися заключення радянсько-японської умови про ненапад, яка пів року тому булаб ще цілком неможлива. Це також виразний знак для Союзу Народів. Союз мусить рішити, чи він на Далекім Сході за миром чи проти миру. Крім того Матсуока заявив наприкінці своєї промови, що лише японська сила стримує в Китаю дальший фатальний похід комунізму.

Як Японія погодить приязнь із Совітами з боротьбою проти комунізму в Китаю, це вже японська справа. Але можна мати поважний сумнів, чи демонстрація японсько-радянської приязни збільшить симпатії до Японії в колах Союзу Народів. Покищо можна ствердити, що й найбільші приятелі Японії між великими державами не виявляють наміру віддати Манджурію та цілий Китай на поталу совітсько-японського порозуміння. (У. В.)

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 17. ГРУДНЯ 1932.

Д-Р ОСИП ФІЛЯС. 7)

Суспільна опіка
у наших умовинах.

За даними „Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem“ у своїм місячнику р. VIII. з 11. XII. 1930, ст. 582 цікаве є розміщення та статистика порадень у цілій Польщі:

Воєвідства	Населення загально	в містах	на селі	Ск. пор.
Місто Варшава		936.713		23
Варшавське в.	2,114.886	472.945	1,641.941	33
Лодзь	2,252.769	871.104	1,381.665	18
Кельце	2,535.898	601.744	1,934.154	12
Люблельське	2,085.746	355.373	1,730.373	6
Білостоцьке	1,301.858	317.605	984.253	12
Вильно	1,005.565	164.178	841.387	22
Новогородецьке	800.761	76.252	724.509	8
Полісся	879.417	119.881	759.536	4
Волинь	1,437.569	172.687	1,264.882	7
Познань	1,967.865	688.276	1,279.589	53
Поморське	935.643	233.520	702.123	12
Шлеське	1,124.968	?	?	21
Краківське	1,992.810	485.960	1,506.850	6
Львівське	2,718.014	606.024	2,111.990	9
Станиславів	1,339.191	254.523	1,084.668	6
Тернопіль	1,428.520	206.987	1,221.573	8

Із тих ға вич виходить, що загальне число населення було 25.921.479 голов: воно неточне, за низьке, та байдуже. Кидається у вічі скількість порадень у корінній Польщі та на наших землях. Находимо тут у 6 воєвідствах на 8,603.472 голов населення 42 порадні, в самій Галичині на 5,485.725 голов 23 порадні, коли Варшава разом з округами має 56 порадень, а в Познанщині 53.

Опіку над шкільною молодю виконує або уряд або магістрат установлюючи шкільних лікарів. Праця їх полягає на систематичнім переглядї всіх учнів з погляду на загальний стан здоровля і на охороні перед гострими та затяжними пошесними недугами з оглядом на стан зубів. Показалося, що 50 відс. всіх учеників хворіє на порохнявіння зубів.

Статистика міністерства освіти за рік 1929 виказує, що на переглянених лікарями 129.494 учнів міських шкіл є 2.104 хорих і 43.235 загрожених туберкульозою, разом 45.337, себто: кожна третя дитина або хора або загрожена. Статистика всіх воєвідств, з перегляду 482.733 дітей в народніх школах виказала 76.645 загрожених туберкульозою. Знаємо, що *кожний хорий — це нове джерело поширення пошести*, а загрожений полишений сам собі без помочі і опіки це в будучности нове джерело недуг.

Тому то в школах засновують батьківські гуртки, яких завданням є допомогти бідним докормлюванням, матеріяльною допомогою тощо. Повстають теж товариства, що мають допомагати хорій молоді лічничими вакаційними оселями. Проби показали, що не всі вакаційні оселі дають відповідний хосен до витрати коштів.

І так у цілій Польщі 1929 р. було І. відпочинкових осель 602, де поміщено 69.237 дітей; II. лічничих осель 87, де поміщено 12.074 дітей; III. півлічничих осель 155, де поміщено 39.538 дітей.

У лічничих оселях поміщують діти на 2 і більше місяців, у відпочинкових на 1 місяць, у півоселях діти ночують дома, а день під надзором учителів проводять у відповідній околиці на свіжім воздусі, близько води і там теж харчуються. Показалося, що кошти випадають ріжно. Видаток на вакаційні оселі дав 8,633.604.35 зол. з того оплата дітей 5,265.597.87 у відпочинкових оселях, 2,663.531.30 у лічничих і 704,485.18 зол. у півоселях.

Отже в півоселях поміщено 57 відс. всіх учасників в. о. за 704.485.18 зол. замісць за 3,001.382.62 то значить за кошти, які громадянство викладає на відпочинкові в. о. можна в півоселях помістити 6—7 разів більше дітей, бо кошт у випочинковій о. рівний денно 2.47 зол., у лічничій денно 3.91, півоселі денно 1.05.

Діточі садки, захоронки мають подібну мету, а крім цього приготовляють дитину до школи.

Справа фізичного вишколу молоді у всіх державах, а також у Польщі некуча. Теперішній міністр суспільної опіки в місячнику „Дрога до Здровя“ Р. І. ч. 9. грудень, 1931. уважає справу фізичного вишколу молоді другою побіч двох інших: санітарної адміністрації та Кас Хорих і армією, а в обох цих випадках маємо до діла зі здоровлям громадян.

(Продовження буде.)

Ширіть наш часопис!

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ПЕРЕМИШЛІ.

15. грудня почалася в Перемишлі перед судом присяглих розправа проти вісьмох молодих українців, обвинувачених у приналежности до ОУН. Їм закидають протидержавну діяльність у Добромилі, Хирові та довколичних селах. Обвинувачені: Іван Кузич, студ. прав, Дм. Глухий, прив. уч., Ос. Тожовець, гімн. аб., Вол. Білик, гімн. аб. і три селяни: М. Городецький, П. Мащак і А. Барнич. Ці два отанні відповідають із вільної стопи. Розправу веде віцепрез. Піхе, обвинувачує прок. д-р Тимінський, боронить д-р Загайкевич.

—o—

МАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТОМ КАТАЛЬОНІЇ.

БАРСЕЛЬОНА (ПАТ). На засіданню катальонського парляменту премієр Мація зложив звідомлення з діяльности за час від проголошення республики, а потім зголосив димісію свою і всіх членів уряду. Палата 63 голосами проти 11 вибрала опісля Мацію президентом катальонської республики на 4 роки.

—o—

ДЕМОНСТРАЦІЇ БЕЗРОБІТНИХ.

ЛЯЙПЦІҐ, 15. XII. ПАТ. Вчора були бурливі демонстрації безробітних. Вони демонстрували проти Шляйхера. Около 1000 безробітних перейшли головними вулицями міста. Кричали: „Геть із Шляйхером, хочемо хліба та праці!“ Демонстрації були теж у Дрезні та Камениці. Там демонстранти кричали: „Геть із Гінденбургом!“

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

У холоді та голоді.

(З приводу 9-их роковин підписання Віденської Конвенції).

По скінченні кожної війни оголошують побідні держави з відповідним шумом про далекосяглі рішення і здобутки, при чому вони підносять у першій мірі всі права, які набули внаслідок побідної війни. Одначе при тій нагоді забувають згадувати про всі обовязки, які випливають з приводу набутих прав. Так було давніше, як виказує історія, так це повторяється і досі.

У цьому винна розбіжність думок в інтерпретації мирових договорів, якими звичайно послуговуються в свою користь інтересовані держави, а то тільки з тієї простої причини, щоби не обтяжувати себе якиминебудь чинитьбами. Хочби в інтересі пошановання і поваги мирових договорів не можна розуміти і добачувати користи в невиконуванні підписаних і на себе принятих зобовязань, які випливають з мирових договорів. Якщо вимагається від горожан пошановання законів і чинитьб для держави, то в першій мірі треба би шанувати й обовязки держави в відношенні до горожан.

Повне виконання зокрема кожної постанови міжнародніх мирових договорів, на які дотичні держави, що їх заключали, давали свою згоду устами і підписами своїх уповажнених представників, повинноб бути обовязкове, бо за тим промовляє сама справедливість.

У 1918 році закінчена світова війна принесла нам у 1919 році мировий договір у Сан-Жермен-ан-Ле з Австрією і в Тріянон з Угорщиною. На підставі статтей 216 першого і 199 другого договору управильнено відношення горожан до тієї держави, в межах якої дотична особа проживає і де є приналежна. Щодо змісту обі статті є однозгідні і з них виходить, що

1) З хвилиною, коли мировий договір входить у життя, з набутими правами переходить обовязок виплати поборів державних службовиків і військових осіб на ту державу, яка частину б. австр.-уг. монархії одержала в посідання,

2) Управнені до побору платень державних службовиків і військових осіб одержують їх від тієї нової держави, до якої вони як горожани належать, і

3) Горожанство даних осіб випливає на підставі мирового договору. Його набувають наслідком уродження в межах нової держави, або наслідком давнішої приналежности до части дотичної держави, або накінець наслідком прилучення части держави б. австр.-угорської монархії до нової держави.

Не зважаючи на ясність цих неоспоримих фактів, як також обставини, що згадані статті мирових договорів містять уже в собі у своїй класичній простоті відповідь на всі питання, що відносяться до виплати належних поборів горожанам дотичної держави, то здається не поповнено супроти ніякої постанови мирового договору стільки гріхів і так часто, як саме супроти згаданих статтей, овіяних наскрізь духом уміркування і справедливости.

Не будемо повторяти цілого ряду всіх правних чинностей, що попередили правний акт, на підставі якого б. старшини, підстаршини і військові урядовці б. австр.-угорської монархії мали право домагатися емеритального заосмотрення від тої держави, до якої вони по думці мирових договорів як горожани приналежні. Цим документом є конвенція заключена між Австрією, Італією, Польщею, Румунією, Королівством Сербів і Хорватів та Чехословакією, дотично управильнення ріжних категорій емеритального заосмотрення, неполаднаних римською конвенцією з 6. квітня 1922, яка по майже двомісячній праці покінчилася дня 30. листопада 1923 у Відні.

На цій конференції явилися уповажнені представники згаданих держав, яких вдалося австрійському правительству під натиском пошкодованих осіб скликати для полекші долі тих осіб, що не з власної вини попали в безвихідне положення і яким по розпаді австр.-угорської монархії нові держави не хотіли признати ніяких прав.

На підставі артикулу XXII. згаданої конвенції увійшла вона в життя дня 12. травня 1930 р., це є зі зложенням останнього ратифікованого документу в архівах австрійського правительства через Югославію. Користаючи по довгих літах з цієї обставини, що віденська конвенція вже раз війшла у життя, предложили особи, обняті цею конвенцією, удокументовані прохання до начальних властей на признання належного їм емеритального заосмотрення.

Не беручи під розвагу цієї обставини, що управнених до емеритальних поборів по думці віденської конвенції є невелике число, не одержують інтересовані особи на внесені прохання ще перед 19 місяцями ані належного заосмотрення, ані навіть ніякої відповіди.

У попередніх роках думали, що для покриття зобовязань держави до горожан по думці віденської конвенції потрібні будуть грубі міліони золотих з державної каси, але зіставлення, зроблені Скарбовими Палатами, на підставі внесених прохань інтересованих наглядно виказали, що на ту ціль видатки для держави невеликі. має вже 60 літ життя і не одержує належности емер. поборів, то покриття повинно найтися тимбільше, що мова про емеритальне заосмотрення людей, які живуть дотепер у крайній нужді і стоять майже над гробом.

Справа цього емеритального заосмотрення належить нині до найпекучіших справ, бо вона випливає з обовязку держави супроти своїх горожан на підставі мирових договорів, а дальше з тієї причини, що ми маємо до діла з людьми, які живуть разом зі своїми родинами у крайній нужді так, що з психічної депресії на тлі матеріяльного положення були зпосеред цих осіб випадки самогубств, а навіть на вулиці Львова був випадок зімління з голоду одного б. штабового старшини б. австр.-угорської монархії, який має вже 60 літ свого життя і не одержує належної йому емеритури по думці віденської конвенції. Чи такі випадки приносять честь державі, хто у цьому вину поносить?

Ми дійшли до часу, коли повинна вирішитися доля тих нещасливих жертв світової війни, які не з власної вини попали у безвихідне положення і які наслідком трагічних воєнних випадків проживають у старечому віці з родинами у холоді та голоді. Дійшовши до кульмінаційного пункту належить остаточно призадуматися над долею цих людей і полагодити цю квестію в найкоротшому часі.

Один з інтересованих.

На історіософічні теми.

Роля моря і житті народів і держав.*)

Уклад політичної систематики Европи в новітніх часах все був залежний від економічної та культурної ривалізації між Францією та Австрією, що стояла на чолі німецької федерації. Ця ривалізація втягала спочатку у свій круг Західню і дещо Середущу Европу, а щойно від XIX. ст. після погрому Наполеона Москвою почищає і Схід Европи, репрезентований Москвою, виконувати переможний вплив на цілу континентальну політику Европи. Англія, яка від XVII. ст. заняла на морі першорядне місце, вміла все убезвладнювати континент згадатою колізією інтересів вище згаданих держав і коло них уформованих бльоків.

При тім Англія все кермувалася засадою, що кожночасна найсильніша континентальна держава є ворогом Англії. У новітній Европі, рахуючи, наприклад, від 17. ст. маємо вповні незалежні держави ооплоожені тільки на морській підставі, з означеною довжиною морської лінії. Зате неповні незалежними державними народами є ті, що не межують з морем, як Мадярщина, Чехословаччина, Молдавія, Сербія та інші. Не мали також самостійности деякі дуже малі народці на берегах замкнених середземних морей як Лівонія, Естонія, Болгарія і ще деякі, що було вже вчасти зовсім природним проявом.

Головними огнищами міждержавних непорозумінь в Европі були три сфери, звязані з великими комунікаційними шляхами, при чім, як можна сподіватися, Атлантійський Океан займав перше місце, а потім пішли його великі залими Балтійське Море та Середземне, разом із Чорним Морем. За воді Балтику . з ними повязаних шлях, за гирла рік, за прибережну лінію вели

*) Див. „Діло“ з дня 14. грудня н. р. ч. 277. статтю „Про співжиття народів і уклад міжнародніх взаємин“.

завзятий спір Швеція, Польща та Москва, а пізніше доскочили до нього Пруси. У часах середньовіччя у поляків не бачимо надто сильного голоду і туги до моря, яка виявлялася наприклад в українців та москалів, які його не мали. Поляки задивлені на сході за український чорнозем та заняті справою релігійного окатоличування сходу рало віддавали надморські краї німцям та разом з ними кольонізували надморські терени (Пруси). Найбільша польська пристань Ґданьск це було німецьке місто.

Особливий інтерес до моря та дбайливість про нього проявилися сильніше щойно від другої половини XVI. ст. і від тоді вела Польща морську політику, звязану виключно з балтійським побережжям. Чорноморське питання в Польщі зійшло на далекий плян і цієї проблеми вона ніколи не старалася розвязати.

Спір за Чорне Море з мусулманським світом, позбавлений підтримки Польщі, був полишений нелегальній, несистематичній боротьбі України. На Середземнім Морю та на його полудневих берегах, на Балкані перехрещувалися інтереси Туреччини з інтересами Венеції, Італії та Австрії. Після татарського лихоліття у XIII. ст. Україна під Литвою, а потім під Польщею затратила на кілька століть контакт з полуднем тому, що береги Чорного Моря були опановані татарською ордою.

Пливання по Дніпрі, а з нього по Чорнім Морі відновило аж у XVII. ст. козацтво. Була це без сумніву реституція комунікації, яка нагадувала в дечому давну комунікацію, так добре знану в нашій княжій добі.

Знаний американський історик-економіст Адамс (**Brook Adams**) у своому творі (поширенім в Европі у німецькім перекладі під назв. „Серце світа" „**Das Herz der Welt**" пояснює упадки давних континентальних держав, до яких належала й Русь, великою революцією, може одною з найбільших, яку знає світ. Є це революція на полі техніки, яка навчила будувати й уживати більших кораблів та орієнтуватися на морі. Наслідком цього дешевша прибережна, а потім океанічна торговля, що не знала пограничних оплат і всяких сикатур, убила дорожчу континентальну комунікацію й вона то піднесла дуже високо приморські надбережні держави. Крім того вона спричинила зубожіння та ослаблення відпорности чисто континентальних держав.

Свої багацтва, свій територіяльний розріст і те, що на деякий час Київ став осередком, „серцем світа", завдячувала Русь давній, сухопутній системі доріг, зокремаж завдячувала цій обставині, що вона була менш більше до XII. ст. транзитовим тереном між Азією та Европою.

На підставі цієї економічної теорії можемо зповні зрозуміти, чому то пізніше так легко прийшло Польщі та Литві, що були оперті на базі Балтійського Моря опанувати і тримати твердо великі українські простори. Очевидно, Україна, не маючи змоги добитися до моря, чи хотіла чи не хотіла, мусіла стати жертвою польсько-литовської унії.

Польща скріплена українським елементом, маючи із заходу Німеччину, все заняту або Францією, або Туреччиною, не маючи звідтам сильного натиску, могла оборонити свою надбережну лінію супроти Швеції і супроти Москви. Не зважаючи на те, була вона в політиці тілом мало еластичним, а це наслідком великої скількости українського населення. Крім того наслідком ворожнечі православія з католицизмом була все матеріялом, пригожим до чужих інтервенцій. Перша думка про поділ Польщі вийшла від господаря Михайла, сучасника Жигмонта Ваза.

За часів литовського та польського панування. Україну все нищили ненастанні татарські напади. Тому вона ніколи не могла набрати сил, щоби в мирний спосіб через кольонізацію досягнути чорно-морського побережа. Велику боротьбу за доступ до моря підняло щойно козацтво підчас своїх боїв за свободу та за свою державність. Воно прийняло морську програму за найважніше завдання своєї політики.

І дійсно за Хмельницького й за шведського короля Карла X. реституція давного шляху Двина-Дніпро з його уходами до двох морей, не була далекою до зреалізування, якби західні інтереси, звязані зі Сундом не були відірвали Швеції від східної коаліції.

Польські політичні круги були переконані, що якби навіть коаліції удалася справа утворення уфортифікованого балтійського коридору, то саме через ці свої важні інтереси, які вязали Швецію із заходом, булиб її тяжко супроти Польщі і Москви його удержати.

Українська концепція розбору Польщі між Швецію, Україну й Семигород та створення нових політичних організмів між Москвою і Габсбурською монархією крила за багато суперечностей та небезпек для цих держав, аби її можна було тоді зреалізувати: Австрія, даючи поміч Польщі, перечеркнула всі рахунки. Цей плян так само упав, як упав давніший плян Хмельницького прийти до співволодіння з Туреччиною над Чорним Морем при допомозі обєднання під династією Хмельницьких князівств Молдавії, Волощини та України.

За ціну злуки балканського православя з українським мала прийти як реванж допомога Хмельницького у відзисканні надволжанських татар для Криму. Незгода на відновлення спадщини Батія, була причиною погребання й балканських аспірацій. Українська домінія над Чорним Морем, якої так дуже поляки побоювалися та якою все страхали Туреччину, не була зреалізована.

Так само тяжко було дещо пізніше опанувати Чорне Море мирним способом наслідком Гадяцького трактату, заключеного при тихім посередництві Туреччини. Іван Немирич, стрий знаного творця польсько-української унії, предложив козацькому урядові проєкт заключення договору з Туреччиною. Як це тоді діялося у західних держав ,з правом вільної плавби і торговлі по всіх турецьких водах з домаганням отворення Дарданелів і оснування у портових містах торговельних українських представництв. Увійшовши в економічні звязки з Туреччиною, український економіст думав не тільки про меркантильну сторону договору, але також мав на думці увійти через це в ближчий контакт з балканським православям ...для повільного розсадження Туреччини. Також і та ідея не здійснилася. Україна була тоді рішуче за слабою, щоби могла в якийнебудь спосіб зреалізувати свої акції на Чорне Море. Тай заключена польсько-українська згода внаслідок інтриг Москви, внаслідок неохоти „кресових" панів і польського духовенства, упала.

Українська революція вибухла передчасно. Якби Хмельницький своїм нервовим темпераментом не був викликав знаних нам подій, була би Україна діждалася й без того великих подій на Сході. По великій трицятилітній війні на заході, мусіло прийти також до нового перегрупування сил на европейськім Сході. Війна Швеції з Польщею була в пляні шведського мілітаризму й була неминучою. Незнищена війнами Україна моглаб відіграти тоді зовсім іншу ролю, як відіграла пізніше, але сталося інакше.

В. Івашкевич.

НОВИНКИ

— **Черевики, кальоші, снігівці, пантофлі** і всяке інше взуття купуємо виключно в „КОМЕТІ". Львів, Ринок 21, **Станиславів**, Сапіжинська 10.

— **Організація шкільного року в народніх і середніх школах.** „Урядовий Денник" Міністерства Освіти у Варшаві ч. 8. подає новий поділ шк. року. Відтепер буде він тревати від 20. серпня до 19. серпня включно нового календарного року. Шк. рік ділиться на два півроки, що обіймають 4 шкільні періоди себто конференції та зимові і літні ферії. I. піврік треває від 20. серпня до 22. грудня включно і ділиться на 2 конференції: від 20. серпня до 20. жовтня і від 21. жовтня до 22. грудня. II. піврік треває від 16. січня до 15. червня включно і ділиться на III. конференції: від 16. січня до 31. березня і від 1. квітня до 15. червня. Зимові ферії тревають від 23. грудня до 15. січня нового календарного року, літні від 16. червня до 19. серпня. Для деяких фахових шкіл може міністр змінити організацію шкільного року. Розпорядок входить зараз у життя.

— **„Провокаційна панахида", чи провокаційна замітка?** У „Ґазеті Поранній" з 16. ц. м. здивовано читаємо товстий наголовок: „Провокаційні „панахиди" за застрілених замаховців з Городка". А нижче, з самої замітки, довідуємося, що батько пок. Юрка Березинського, о. Березинський, парох з с. Оглядова, пов. Радехів, відправив заупокійну Службу Божу за душу свого **сина** та що добрий сусіда о. Березинського, о. Набережний з Кривого, відвідавши горем прибитого батька пок. Юрка, відправив в Оглядові також жалібне Богослуження. „Ґазета Поранна" зове це „**провокаційними** панахидами"! Кого й чим провокує батько-священик, що молиться за свого **сина**, який трагічно помер, — це відомо хіба лише авторові того „сенсаційного" новинкарського наголовку з „Ґаз. Поранної". Зате ми знаємо, що того рода наголовки провокують взагалі всіх людей без огляду на національність і політ. світогляд, які мають лише почуття — пристойности. Та й півофіціяльна аґенція „Всхуд", яка пускає того рода „політичні сензації", чи вона теж не має актуальнего матеріялу, що сягає за ним до церковці у селі Оглядові?!

— **Чиїм органом є „Нове Слово"?** Після двох чисел „Нового Слова" — „Нове Слово" упокоїлося, але швидко знову воскресло. Змінило власника, — однак „не пустило фарби". Імя нового видавця і відповідального редактора Омеляна Дубецького нікому нічого не каже. Зміст останнього (3-го) числа, здається, частинно вже раніше приготовлений, „аполітичний". На 12 сторінок газети нема ні одного прізвища. В усякому разі поголоски, що це теж нова радянофільська імпреза, треба покищо брати з резервою. Якщо це булаб правда, тоді поруч з „Українською Думкою" і реактивованою „Працею" це булаб уже третя радянофільська газета у Львові. При цій нагоді треба зазначити, що фірму „Української Думки" й „Нового Слова" „запозичено" у національних часописів, які раніш виходили у Львові. „Нове Слово" було нац.-дем. щоденником у 1912—14 рр., а „Українська Думка" появлялася у 1922 р. замісць закритого „Діла". Брати старі газетні фірми для видавництва з цілком іншою політичною тенденцією — це метода, яка з джентельменством має мало спільного.

НЕ ЗДАВАЙТЕСЯ НА ОСТАННІЙ ЧАС.
але вже тепер масово замовляйте шкільні декларації з домаганням української мови навчання в школі і переводіть шкільні плебісцити по всіх українських громадах, де є польська або утраквістична школа! Пишіть до Правної Оборони при Головній Управі „Р. Ш." у Львові, Ринок 10, або до Книгарні „Рідної Школи" у Львові, вул. Сикстуська ч. 20.

— **За одностайну акцію власників українських приватних шкіл.** У суботу 10. ц. м. відбулася з ініціятиви і заходом Головної Управи „Рідної Школи" анкета власників українських приватних середніх шкіл, відпоручників гр.-кат. Ординаріятів та представників батьківських комітетів при державних гімназіях з українською мовою навчання. Завданням анкети було узгіднити заходи всіх тих чинників щодо нових середніх шкіл на місці тих, які мають бути згідно з новими шкільними законами зліквідовані. Анкета постановила однодушно, що акція ця має йти в порозумінні всіх власників українських шкіл між собою та віддала провід цієї акції Головній Управі „Рідної Школи".

— **Особисті вісти.** Дня 15. грудня ц. р. промувався у львівському університеті Зенон Володимир Храпливий, учитель гімназії Українського Інституту для дівчат у Перемишлі, на доктора фільософії з обсягу фізики.

— **З Українського Лікарського Т-ва.** У пятницю дня 16. грудня відбулися в домівці Т-ва при вул. Чарнецького ч. 26/I. в год. 19. 1) дискусійний реферат д-ра Т. Бурачинського на тему: „Лікарі і безробіття"; 2) відчит д-ра О. Філяса: „Нові погляди на етіольоґію **Erythema nodosum** у дітей".

— **Продовження Загального Збору Т-ва „Молода Громада"** відбудеться в неділю 18. грудня 1932 р. в год. 11. передпол. у домівці „Української Бесіди", вул. Рутовського ч. 22. — **Виділ**

— **Вистава у Т-ві Приятелів Мистецтва** у Львові. Дня 18. грудня в год. 11. передпол. при вул. Дзєдушицьких 1. відкривають виставу ріжних відділів: Різдвяного, Львів у графіці і дві індивідуальні вистави п. М. Ружицької і Вільгельма Вахтля.

— **Трупа жінки** найшли біля залізничого шляху у білогорському лісі коло Львова. Це Казимира Гупенталь зі Сянока. Причина самогубства недуга.

— **Влом у церкві.** У ночі на 9. ц. м. невідомі злодії вломились до церкви у Болехові і розбили огнетревалу касу. У касі не було нічого. Шукали за грішми по шафах і всіх кутах, не найшовши нічого. Арештували одного механіка, підозрілого в цій справі.

— **Спис новобранців.** Магістрат м. Львова повідомляє, що списи обовязаних до військової служби, уроджених 1912 р., виложені до перегляду в урядових годинах у ратуші, партер, двері ч. 26 від 2. до 15. січня 1933. включно від год. 9—12 передполуднем. Кожний, якого поминули в списі, або неправильно вписали, має домагатися доповнення або справлення помилкового вписку на основі своїх документів.

— **Ріжні вістки.** Пруське м-ство освіти офіціяльно заявляється за нумерусом клявзус в університетах з огляду на економічні труднощі. — Ватиканська держава вводить від 1. січня 1933 віза для всіх, що схотять перейти на її територію, навіть її громадяни матимуть окремі пашпорти, які треба буде показувати за кожним разом при переході „кордону". — Португальський уряд замовив в Англії два кружляки, два міномети і два підводні човни. — У 1933 р. 6000 осіб із Польщі зможе поселитись, коли схоче, у Палестині за згодою палестинського уряду. — Від 1723 року на дні фінського моря лежить 14 бочок золота з потунолого російського корабля; тепер один швед найшов у паперах точні інформації про місце, де це золото лежить. — Де Валера нездужає поважно на очі; у Деблині поширились навіть у звязку з тим чутки, що він проголосить свою димісію. — Помер відомий італійський історик Джіованні Бельтрамі у 84. р. життя. — За листопад заробили німецькі залізниці 258.260.000 марок, на 9 міл. більше як у жовтні. — Летунка Амі Джонсон замужня Моллісон, що вибралась у нову подорож літаком, в останніх днях не дала ніякої звістки свому чоловікові. Лякаються катастрофи.

— **Щоденник матері Миколи II.** У Берліні появиться небавком щоденник колишньої російської цариці Марії Федоровни, матері царя Миколи II. Вона була з походження датчанка. Після смерти мужа царя Олександра III. вона найбільше проживала на царськім дворі при сині. Щоденник писаний данською мовою. Він переховувався у приватній хаті імператриці в Аничковій палаті у Ленінграді. Ніхто не знає, яким робом цей рукопис попав у Польщу, до якогось малого антикваря, де випадково його купили і перепродали у Берлін. Одно із великих берлінських видавництв дало перекласти текст на німецьку мову. Із щоденника видко, що стара інтелігентна жінка, хоч дуже слабо знала російську мову і сама не могла читати часописів, дуже добре орієнтувалась у подіях. Підчас війни вона не вірила офіціяльним комунікатам і передчувала, що кінець роду Романових недалекий.

— **Чому не всі однаково вражливі на заразу?** Група австрійських лікарів під проводом проф. Г. Новака працює від літ у шпиталі св. Кароліни над питанням „іммунітету" себто повної забезпеки для деяких людей перед деякими недугами. Ці лікарі ствердили, що більша або менша вражливість на заразні деяких недуг залежна від того, до яких із чотирьох клясичних груп належить кров даної одиниці. Досвіди над тисячами школярів виказали, що школярі з кровю групи „А" легко заражуються дифтерією, тоді як діти з групи „0" дуже мало схильні до неї. Т. зв. природний „іммунітет" дає людині видержати напір вражливої недуги. Віденські лікарі пробують тепер найти клясифікацію головних заразливих недуг у звязку із чотирома головними типами крови. Тоді можна буде в кожнім випадку рішити, якої недуги (нпр. у шпиталях або у хаті) повинна дана людина вистерігатись.

— **Шкляний екран.** На славній фабриці шкляних виробів у Лянкашир роблять тепер експерименти з новим екраном. Головний інжинір фабрики Тейльор твердить, що шкляний екран матиме для розвитку кіна революційне значіння. Велике шкляне зеркало замісць нинішнього полотняного екрану надасть постатям фільми реальности. Пластичний ефект кінової проекції збільшить враження дійсности. Нелегко буде перебудувати всі дотеперішні кінові салі тому, що новий екран домагається великого простору поза стіною, на якій находиться.

— **Відповідальний коректор.** У Татарії виходить комуністичний часопис п. з. „Скріплюймо колгози" (колективні господарства). Цей часопис оригінальний тим, що на кожнім своїм числі крім прізвища відповідального редактора та технічного є ще підпис коректора. Редактор відповідає за зміст часопису, коректор за всі помилки, які часто вивертають цей зміст коміть головою. Тому, що татари володіють не найкраще російською мовою і погорджують правописом, читачі завдячують коректорові, який пускає ці помилки в друк неодну хвилину сміху.

— **Кельнерка з бару з дипльомом „д-р фільософії".** „Навс Віней Журнель" приносить оригінальний допис із Берліна про карієру одної мадярської студентки, що скінчила університет із дипльомом „д-р фільософії" і даремне шукала відповідного заняття. Нарешті їй запропонували посаду кельнерки у нічнім барі. До її краси та чару докторський дипльом був вимково добрим додатком. Перш за все вона не скривала своїх студій і ті, що підходили до буфету, знаючи її, звертались до неї з титулом „пані доктор". Бар вибирали головно люди інтелігентні з вищою освітою, що впиваючись алькоголем могли одночасно вести із гарною кельнеркою справді „високі" розмови. Люди пяні і так залюбки фільософують, а тут мали перед собою ще й кваліфіковану у цьому напрямі силу. Власник бару дуже вдоволений і впевняє, що ніодна його попередня кельнерка не притягала йому стільки гостей, що „пані д-р". Вона працює до 4 год. зранку, а відтак відїзджає автом до хати зі шофером, своїм мужем. Це теж „доктор фільософії", що відповідно до обставин принняв тимчасову посаду шофера.

— **За що воюють китайські ґенерали.** Вістки з китайського фронту були би неповні, якби ми хотіли добачувати в них тільки конфлікти чисто державні та національні. Ось у Хантунґу почнеться нова боротьба ґенералів за владу над грішми. Виступить там ґенерал Ган-Фу-Ку, губернатор провінції Хантунґу проти самозванчого володаря Лію-Хен-Ніен, що панує над округою Хефоо. Перший має 120.000 добре вивінуваної армії, другий тільки 40.000. Лію-Хен-Ніен, що панує над 27 провінціями, які формально належать до влади Ган-Фу-Ху не хоче платити йому викупу, як це робить 80 інших провінцій. Лію-Хен-Ніен має вже у нюйорських банках більш 10 міл. дол. Ган-Фу-Ху зробив велику карієру під покровом нанкінського уряду і тепер не хоче дарувати свому неслухняному противникові його доходів, що зростають по банках. В околиці Хантунґу прийде до розправи. Японія теж готова вмішатись до неї, бо фінанси для неї не байдужі.

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „ІХНЯ ДОЛЯ ТА НЕДОЛЯ"
(Льорель і Гарді).

Гумор двох сіямських братів Льореля і Гарді у іхніх мінах, може вже й у самому вигляді. Якби вони мали ще добрий текст із цікавим сюжетом, то їхні пригоди були би незвичайні! У цій комедії, як і у попередніх імпровізованих ними, бачимо кілька справді дотепних сцен поруч сотні інших, де вони бються між собою, розбивають собі носи та голови об ріжні предмети. Знаменита ця сцена у стилі Чапліна, коли Льорель витягнувши з води жінку, що тонула, скроплює її водою, щоби очуняла.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

НАД СВІЖОЮ ЕМІГРАНТСЬКОЮ МОГИЛОЮ.
Похорон Г. Макаренка.

Дня 11-го ц. грудня помер у львівській клініці нервових недуг емігрант з В. України, заслужений земський діяч Полтавщини, брат б. члена Української Директорії Григорій Гаврилович Макаренко.

Покійний родився в 1878 році в родині полтавських козаків. Свінчивши початкову школу в Гадячі, а потім здобувши домашню освіту, М-ко записується в число слухачів Вільного Приватного Університету ім. Шанявського в Москві. Переїхавши назад в Україну, М-ко віддається громадській діяльности, займаючи в ріжних часах становища директора „Українбанку" в Полтаві, члена Повітової Полтавської Земської Управи, попечителя української полтавської земської гімназії і т. д. В 1918 р. за часів Української Держави Покійний стояв на чолі постачання харчів з В. України для населення Сх. Галичини.

Близька участь Покійного в українському житті й визвольній українській боротьбі примусила його покинути Батьківщину й коротати своє життя в Галичині в тяжких умовинах еміґранта. В останніх часах Покійний служив звичайним робітником у нафтових підприємствах с. Мрaпниця, приймаючи дуже діяльну участь у місцевому українському культурно-просвітньому житті. Покійник залишив вдову, також еміґрантку, з малолітнім сином.

Похорон небіжчика відбувся в середу, дня 14-го ц. грудня на Янівському цвинтарі у Львові в присутности нечисленної групи львівських політичних еміґрантів і близьких знайомих родини Покійного. Чуле слово над могилою Покійного виголосив в імені української політичної еміґрації д-р П. Шкурат з Перемишля.

У звязку з цим похороном дістаємо такого листа з проханням помістити його на сторінках нашого денника: „Львівська українська еміграція висловлює свою щиру подяку всім, що віддали останню пошану Покійному, а в першу чергу о. каноніковi Кишакевичеві і Вп. Панству Хроновятам у Львові за полекшення останніх хвилин життя Покійного й щире почування для вдови небіжчика й сироти-сина.

—o—

Відозви й комунікати.

ЗАКЛИК КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО РОБІТНИЧОГО Т-ВА „РОБІТНИЧА ГРОМАДА" В ДРОГОБИЧІ.

В Дрогобичі істнує Кружок Культурно-Освітнього Товариства Українських Робітників „Робітнича Громада" ім. Івана Франка. В міру сил та змоги ширить воно освіту серед українського пролетаріяту, в формі відчитів, концертів, академій та інших імпрез.

Про працю в Товаристві хай свідчить те, що в останніх 3 роках, Товариство влаштувало двацять публичних відчитів вісім академій та концертів, курс робітничого права, курс економічно-торговельний, а в останньому році крім цього шість концертів у честь Івана Франка в дрогобицькім повіті.

Товариство влаштувало в останніх роках з нагоди припадаючих роковин публичні сходини в честь Шевченка, Франка, Винниченка, Коцюбинського і Стефаника. Крім цього при Товаристві є бібліотека, найкраще книжками в Дрогобичі, яку Товариство „Робітнича Громада" перейняло по Бібліотеці ім. Івана Франка в Дрогобичі. Бібліотека ця при своїм заснуванні в 1912 році одержала в жертві книжки від публичних інституцій, приватних осіб, а зокрема багато книжок від Наукового Товариства ім. Шевченка, які стали її основою.

Та воєнне лихоліття знищило майже цілковито надбання бібліотеки. По війні вона знову відновилася виключно з жертвенности українського робітництва, та нараховує сьогодні 1226 книжок.

В цьому році святкує Українське Робітництво в Дрогобичі 20-ліття зорганізованої культурної своєї праці серед робітництва нафтового басейну. З цеї нагоди з днем 1. січня 1933 р. приступає Товариство „Робітнича Громада" ім. Івана Франка в Дрогобичі до перемiни своєї бібліотеки на публичну, яка була би духовим кормом для українських робітників цілої нафтової кітловини.

Само Товариство „Робітнича Громада" черпає свої фонди виключно з членських вкладок робітників та з доходів з прилюдних імпрез, які є дуже малі. В такому положенні і то в часі кризи, про вивінування бібліотеки не можемо мріяти. Дотеперішня скількість книжок, головно з найновіших видань науки і літератури є дуже мала.

Товариство „Робітнича Громада" вірить, що кожний, розуміючи значіння бібліотеки, зокрема в сучасности, прийде їй з належною підмогою.

Звертаємося отсим з проханням до всіх українських Інституцій, Письменників, Видавництв, Книгарень та Приватних Осіб, яким освіта українського робітника не є байдужою, за жертвами в книжках для бібліотеки „Робітнича Громада" ім. Івана Франка в Дрогобичі. Жертва Ваша причиниться до поширення освіти, культури і свідомости серед українських робітничих мас.

Книжки просимо слати на адресу: „Кружок Культурно-Освітнього Товариства „Робітнича Громада" ім. Івана Франка в Дрогобичі, вул. Міцкевича (Робітничий Дім).

З нагоди 20-літних роковин зорганізованої культурно-освітньої праці влаштовує підписане Товариство дня 18. грудня ц. р. в Дрогобичі в Робітничім Домі при вул. Міцкевича Святочну Академію, в програму якої входять хори, декламації, промови і привіти.

До участи в тій Академії запрошує підписане Товариство всі культурно-освітні Товариства, інституції та прихильників і симпатиків робітничої освіти.

Всі українські часописи і журнали, в Старім і Новім Світі, просимо безплатно передрукувати цю відозву, за що складаємо щиру подяку.

Управа Культурно-Освітнього Товариства „Робітнича Громада" ім. Ів. Франка в Дрогобичі.

Дописи.

СЯНІК.

Дещо про працю Філії „Союзу Українок". В останніх часах поширилося значно просвітянське життя на Лемківщині. Перед у праці веде Філія „Просвіти", яка від року має постійного енергійного урядовця в особі п. Венгальовського. Рівнож і Філія „Союзу Українок" у Сяноці розвинула в цім році успішну діяльність під проводом голови п. Чайківської Емілії. Як найдальше висунена станиця на західних окраїнах, поширює Ф. „С. У." національну свідомість на Лемківщині. В першій мірі звернув виділ Філії увагу на українську дітвору Сянока. Її приходила часто з поміччю, розділюючи грошеві допомоги. Для цієї дітвори устроїв виділ Філії „С. У." ялинку, роздаючи солодощі та одіж. Багато уваги присвятив виділ також служницям, яких багато в Сяноці, і які досі не зорганізовані. Для них уладжено вечерниці з танцями, як також свячене. Одначе через брак відповідної домівки не міг виділ перевести систематичної їх організації. Заходом „С. У." відбулося „Свято Матери" з дуже богатою та ріжнородною програмою. У злуці з іншими товариствами устроєно концерт Шевченка, Франка та свято 1. листопада і великі вечарниці. Рівнож старався виділ поширити національну свідомість на селах. В тій ціли устроєно на час ферій діточий садок у Пельні, який закінчився пописом і фестином. Що праця товариства не пішла на марне, видно з жіночої анкети, яку устроєно 22. травня. На ній була приявна сенаторка Кисілевська. На цій анкеті були делегатки з 15 сіл. Це відрадний прояв і наглядно доказує, що село відчуло вже вагу рідної організації. Виділ звернув також увагу на піддержку українських кооператив. Бачила цю працю п. сенаторка Кисілевська на місці і в своїм часописі з 15. листопада помістила про це незвичайно теплий, довший допис. На жаль, нема згоди серед української інтелігенції в Сяноці. Люди, які працюють, є наражені лише на докори. Деякі люди уважають загальні збори за терен своїх особистих порахунків, що дуже некорисно вплинає на менше свідомі одиниці. Ті люди не поминули і Філії „С. У.", помістивши в „Новім Часі" злобний допис під заголовком: „Сплячка в „С. У.". Ніхто не усувається від критики за свою діяльність, але маємо чейже право вимагати, аби та критика містила в собі бодай зерно правди. Зі здивуванням можна запитати тих людей: Яка ціль у тому? Який з того хосен?

——o——

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у приватних оборотах 8.93.75.

Варшавська біржа.

4 проц. поз. інвестиційна 100.25, 100; 5 проц. поз. конверзійна 40; 6 проц. поз. долярова 57, 57.25, 57.50 58; 4 проц. поз. долярова 53.20, 53.00; 7 проц. поз. стабілізаційна 54.34, 54.25, 54.13.

Валюти й девізи.

Трансакції. Продажа. Купно.

Данціґ 173.30, 173.73, 178.87; Голяндія 358.85, 369.75, 357.95; Льондон 29.30—35, 29.45, 29.18; Ню Йорк чек 8.92,5, 8.94,5, 8.90,5; Ню Йорк кабель 8.92.9, 8.94,9, 8.90.9; Париж 34.85, 34.94, 34.76; Прага 26.43, 26, 26.37; Швайцарія 171.75, 178.18, 171.32; Берлін 212.30.

Акції.

Банк Польський 87.25, 86.25, 87.00.

——o——

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 15. XII. 1932. за масло експортове та десерове ріжа 3·00 зол., за літру молока 19—21 сот., літру сметани 0·90 зол., копу 7·00 яєць зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 16. XII. год. 7.30 веч. „Орфей у пеклі".

Субота, 17. XII. год. 7.30 веч. „З малої хмари" (Абон. 4).

Неділя, 18. XII. год. 3.30 попол. „Занадто правдиве, щоби було добре" (Абон. 3. Ціни знижені).

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 16.XII. год. 7.30 веч. „Насолода чесністю" (Абон. 4).

Субота, 17. XII. год. 7.30 веч. „Насолода чесністю" (Абон. 4).

Неділя, 18. XII. год. 3.30 попол. „Цілунок перед зеркалом" (Ціни знижені. Абон. 3).

Неділя, 18. XII. год. 7.30 веч. „Насолода чесністю" (Абон. 4).

Кіна.

АДРІЯ: „На Сибір".
АПОЛЬО: „Банда Бубуля".
АТЛЯНТІК: „Пісня ночі".
КАСІНО: „Їх доля та недоля" (Льорель і Гарді), Весела парада на весело „Чарлі рятує Европу".
КОЛЬОСЕЙ: „Франкенштайн" ревія „Трупа веселого вмора".
КОПЕРНИК: „Під фальшивим прапором".
МАРУСЕНЬКА: „Під фальшивим прапором".
МІРАЖ: „Любка з Таїтi" та Льорель і Гарді.
ОАЗА: „Жовта маска" й ревія.
ПАЛЯС: „100 метрів кохання".
ПАН: „Гори в полумях".
ПАСАЖ: „Небезпечний шлях" (Том Мікс), „На провесні" Жеромського.
ПРОМІНЬ: „Домагаюся розводу" й ревія.
СТИЛЕВЕ: „Люди на стійці" і ревія.
УТІХА: „Американські пачкарі" (Боб Костер), „Пат і Патахон, винахідники пороху".
ХИМЕРА: „Любко опівночі" (Дж. Мекдональд).

Закордонне радіо.

Пятниця, 16. грудня 1932.

Копенгаген (281,2) 15.00 Конц.рт, 21.25 Шведські пісні, Вера Нільсен, **Міляно** (331,4) 20.40 Концерт, **Штрасбурґ** (345,2) 17.30 Кам. музика, **Льондон** (356,3) 21.20 „Ди Форест" пєса Гельсуортія, **Букарешт** (394,2) 20.00 Симф. концерт, **Рим** (441,2) 13.00, 16.00 Концерт, 20.45 Речітаьл Аріо Серато, **Лянгенберг** (472,4) 20.00 „Ґр. Маріца" оп. Кальмана, **Прага** (488,6) 17.05 Кам. музика, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 16.35 Концерт, **Мінхен** (532,9) 16.05 Солісти, 21.30 „Нікодемус" оп. Гріма, **Будапешт** (550,5) 20.00 Бетовенів вечір, 22.30 Моцартові сонати, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 16.35, 19.00 Концерт, 12.15 Музика, 24.00 Звуковики.

Субота, 17. грудня 1932.

Братислава (278,8) 16.10 Концерт, **Міляно** (331,4) 11.15 Музика, **Штрасбурґ** (345,2) 16.00 Камер. музика, 18.00 Симф. музика, **Штутгарт** (360,6) 14.40 Пісні, Марія Вальднер, 19.00 Оп. арії Марг. Ветер, **Букарешт** (394,2) 17.00 Музика, 20.30 Пісні, Стефановічі, 21.00 Військ. музика, **Білгород** (430,4) 12.05 Пісні, Тімотич, 12.30, 19.45 Концерт, **Прага** (488,6) 19.20 Марші, 20.35 Романси, сп. Запорожець, **Відень** (517,2) 11.30 Капеля, 15.15 Вес. концерт, **Мінхен** (532,9) 16.30 Природа в нім. пісні (спів), 17.00 Концерт (арфа), **Будапешт** (550,5) 17.00, 18.10 Мад. мельодії, пісні, **Люблянa** (574,7) 21.00 Сольоспів, **Харків** (937,5) 10.00, 12.15, 14.30, 15.00, 19.00 Концерт, 16.35 Літ. транс. 18.15 Гумор, **Осльо** (1083) 18.15 Нар. музика, 20.00 „Гальте Гульда" оп. Франка-Берисона, **Париж** (1724,1) 10.00 Концерт, 21.45 „О клер де Люн", „Лефемер" авд.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 16. грудня 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 18.45 Грамофон, 13.20 Метеорольог. комунікат, 15.15 Господарський комунікат, 15.35 Лекція англ. мови, 15.50 Грамофон, Сільва рерум, 16.25 Книжка серед людей праці, 16.40 Відчит, 17.00 Композиторський концерт Фрімана, 18.00 Легка музика, 18.30 Скрипка, 19.00 Летунські дні, 19.15 Всячина, 19.30 „Люди є добрі" фейл., 19.45 22.45 Прес. рад. денник, 20.00 Муз. балачка, 20.15 Симф. концерт, Літ. фейлетон, 22.40 Спорт, 22.55 Метеорольог. і поліц. комунікат, 23.00 Танц. музика.

Субота, 17. грудня 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 15.00 Грамофон, 13.10 Метеорольог. комунікат, 13.15 Шк. поранок, 15.15 Господар. комунікат, 15.35 „Шапка-невидимка" Г. Збежховського, 16.00 Грамофон, Сільва рерум, 16.40 „Романтичний лицар післязаймання Польщі" (Мих. Чайковський), 17.00 Авд. для хорих, грамофон, 17.40 Відчит, 18.55 „Монсальват" відч., 19.10 Всячина, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Легка музика, 22.00 Завтра день людської радієвої родини, 22.05 Шопенові твори, 22.40 В найгарніших евр. місті, 22.55 Метеор. і поліц. комунікат, 23.00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень у храмовий празник у церкві св. О. Николая у Львові дня 19. грудня 1932. **Неділя:** Навечеріє дня 18. грудня: Год. 4. попол. Всеночне, Наука, Суплікація, Благословення Найса. Тайнами, цілування Мира з Мощей св. О. Николая в Барі. **Понеділок 19. грудня**, храмовий празник св. Николая: Год. 5. рано Утреня; год. 6, 7, 8 і 9 читані св. Літургії; год. 10. торж. співана Служба Божа, яку відправить о. крилош. В. Томович; год. 10.45 Проповідь „Про любов вітчини" виголосить о. декан Із. Зельський з Милятина. Год. 13. Водосвяття перед церквою і Обхід; год. 16. Вечірня, Наука, Акафист св. О. Николаю, Суплікація, Обхід з Найсв. Тайнами наоколо церкви, Благословеніє, Панахида і цілування св. Мира; Служання св. Сповіди вірних від години 5—13. **Второк 20. грудня** Попразен Храма: Год. 7.30 рано св. Літургія читана; год. 8.30 співана Літургія за упокій парохіян з Соборним Парастасом. — **Свящ. В. Лончина, настоятель парохії.** 1013 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.